

LEZO URREIZTIETA

«Kontrabandista abertzalea»

Askok ezagutuko duzute akaso, Lezo izeneko gizon honen bizitza mugitu eta oparoa, bainan ala ere uste dut gure herriaren izena, kasualitatez bada ere, lau haizetara zabaldu zuen bizkaitar bizkor honek aparteko mirespena eta ezagutza merezi duela.

Lezo Urreiztieta Rekalde, Santurtzin jaio zen 1907. urtean. Aita Bergaratik joandako itsas langile bat zen eta ama berriz, Santurtziko «Fontuoso» baserriko alaba. Bergaratar hau izan zen hain zuzen garai horretan Gipuzkoan hain debozio haundikoa zen Gurutze Santuaren omenez, bere semeari «Lezo» izena jarri ziona.

Lezoren gurasoak betidanik giro abertzale batean murgildurik bizitu ziren, bainan hala ere kurioa da mende honen haseran, hain euskal kutsu haundia duten izenak erabat famili batean azaltzea: Joakin (zaharrena), Lezo, Arantzazu, Iñaki, Itziar (gizonezkoa), Joseba, Miren eta Gaizka.

Hasera batean aita marinel bezala aritu zen lanean, geroago lanik gabe ere gelditu zen, bainan denborarekin merkatal eta itsas munduaren

Lezo Urreiztieta (1.907 - 1981).

jakitun bihurtuz negozioa bere kontura jarri eta, Bilbo eta Ingalaterra arteko joan etorria, batez ere ikatza karraiatzen ibiltzen ziren bost itsas-ontziren jabe izatera iritsi zen.

Lezo ikasle txarra omen zen, hau dela eta aitak eskolako opor garaiak aprobetxatuz, berarekin batera itsas-ontzian eramaten zuen eta bertan Etxandia pilotuak klaseak ematen zizkion. Bainan bihurria izaki eta itsas lanetan aritu beharrean beste zenbait marinel lagun zituela, lurreratzen ziren bakoitzean kontrabandoko gaien sal-erosketa egiteko aprobetxatzen zuten.

Istripu baten ondorio latzak zortzi urte luzeetan jasan ondoren aita 1933. urtean hil zitzaion. Lezo semerik zaharrena zenez, ordurako Joakin hila bait zegoen, bera gelditzen da familia eta negozio buru.

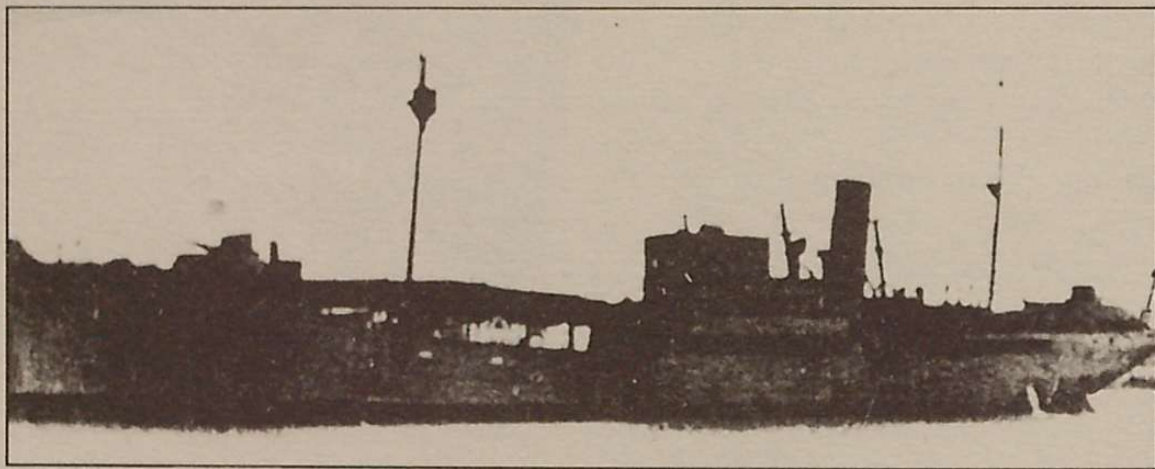
Potilika eta kontrabandoa barreneraino sartuak zituen. Aitagandikan jaso zuen Euskadiren aldeko maitasuna, kontrabandorako grina berriz, berez, bere izaera eta ezinegonagatik zetorkion.

Hasera batean kontrabandoa ezagun batek ekartzen zionarekin egiten zuen, bainan geroago irabazi batzuk lortu ondoren bere kontura jarri zen lanean. Berak zioenez, ez zuen inoiz, erraza bazen ere, karabinerorik erosi, berak ere «bere kontzientziko legeak» bait zituen. Hau beti aitortzen du lege bezala, oinarritzko bi printzipio zorrozki errespetatuz: lehenengoa, kontrabandoa beti Espainiara sartzen zuen, inoiz ez Frantziara, eta bigarrena, sekula ez zuen karabinerorik erosi, luzaroan hauekin egindako tratuak arazoak ekartzen bait zituzten.

Erabilitako itsas-ontziak hauek ziren: Matxino, Carmen de Amorebieta (Frantzira jendea ateratzeko erabiltzen zuena), Concarnot (Bretainiako hondarretan ehortzia dagoena), Otzarri eta Oskorri besteak beste.

1935. urtean, gerraren usaina nabaria omen zen, eta bai talde karlistek, nola monarkikoek nahiz CEDAkoek, alderdikide zen Josetxo Renobables bitartekari bezala erabiliz, Lezorengana jotzen dute armak kontrabandoz erosi eta Bilbora ekartzeko erreguarekin.

Susmo txarra hartzen dio lan honi, eta lehenengo emanaldia burutu ondoren, berriro alderdira jotzen du, ekarritako armak dagoeneko beraiei apuntatzen zeudela,

Euskal Flotaren "Nabarra" boua Bizkaiko kostaldean.

hau da armak arerioentzat ekartzen ari zela argudiatuz, eta era berean erabaki tinko bat hartzen du: armak, euskal kausa defendatzen dutenentzat bakarrik ekartzea.

Gerra garaian, Lezok 14 bider hautsi zuen faxistek ezarritako itsas blokeoa, armak edo elikagaiak karraiatuz. 1936ko irailaren 24an, goizeko ordubatean iritsi zen Bizkaiko kostaldera, baina Bilbora sartu ezin zuela ikusterakoan, Santanderreko Sardinera jotzen du eta bertan porturatzen da 60.000 fusil eta 60.000.000 kartutxo eta eskubonba ekarriz. Oraindik Eusko Jaurlaritza behar bezala eraturik ez zegoenez, Errepublikaren esku utzi zituen, baina kondizio bat ezarri zuen: fusil guzti horietatik 17.000, beren kartutxo eta guzti, Euskadiren defentsan ari zirenentzat gordetzeko aginduz.

Bigarren bidaian kainoiak ekarri zituen, Poloniatik zetozen baina Txekiarrek ziren. Partida hontako armak, Punta Galea, Matxitxako eta kostako defentsa eratzeko erabili ziren. Bidaia hau oso arriskutsua suertatu zen, itsas minen beldurrez ia kosta ikutuaz burutu bait zen. Aipatzekoa da hurrengo egunean Bilboko kanala arakatu zela, denetara 21 itsas mina bilduz, eta hauetako baten leherketaren ondorioz 32 marinela galduz.

Bilbo galdu zenean, Bartzelonara alde egin eta Prietorekin elkarriketatu zen Bilbo askatzeko operazio militar bat proposatuz. Gerra ondoren Britainara joan zen emazte eta semeekin, geroago Ameriketara, baina gauzak pentsatzen zituen bezala atera ez, eta ondorioz berriro itzuli beharrean aurkitu zen.

Ezinegonak eta penak betirako nahigabetu zuten gizon haundi eta bihotz zabaleko hau. Bere trebetasun eta ausardiari esker faxisten atzaparretatik ihes egiten lagundu zituen hainbeste gizon-emakumeen esker ona, inoiz behar bezala, jaso gabeko jainko txiki honek, 1948. urtean Asturiasen, mendian ihesi bizi ziren 48 gizonekin zuzenki kontaktatu eta bere itsas-ontziz Bordeleraino eramatea lortu zuen.

Azkenean, gure herriaren izena, historian betirako ezarria utzi duen gizon haundi eta bizkor honek, 74 urtekin bere azken agurra eman zion Baionan, hain sutzuki maite izan zuen Euskal Herriari.

KARLOS ETXEZURIETA SARASOLA

